

مقاله كنفرانسي

مجله سنجش و ایمنی پرتو، جلد ۱۱، شمارهٔ ٤، زمستان (ویژهنامه) ۱٤۰۱، صفحه ۱۲۷–۱۷۲ ششمین کنفرانس سنجش و ایمنی پرتوهای یونساز و غیریونساز (مردادماه ۱٤۰۰) تاریخ دریافت مقاله: ۱٤۰۰/۰۷/۱٤، تاریخ پذیرش مقاله: ۱٤۰۱/۰۵/۰۹

بررسی تأثیر افزودن اکسیدهای مختلف بر ضریب تضعیف بتنهای متفاوت برای تابشهای فوتونی با استفاده از کد محاسباتی MCNPX

سینا نیکوروان، عباس قاسمیزاد* و سیدمهدی تیموری سندسی

گروه فیزیک، دانشکده علوم پایه، دانشگاه گیلان، رشت، گیلان، ایران. *گیلان، رشت، دانشگاه گیلان، دانشکده علوم پایه، گروه فیزیک، کدپستی: ۱۹۱٤– ۶۱۳۳۵. پستالکترونیکی: ghasemi@guilan.ac.ir

چکیدہ

توسعه روزافزون جنبههای مختلف کاربرد فناوری هستهای از جمله استفاده از آن در صنایع مختلف، پزشکی، تولید برق و ... سبب افزایش میزان انتشار پرتوها می گردد، از اینرو حفاظت در برابر تشعشعات ساطع شده اهمیت مضاعفی پیدا می کند. بنابراین تحقیقات بسیاری بر روی ترکیبات، مخلوطها و مواد خالص مختلف برای ساخت حفاظهای مختلف در حال انجام است. در این مقاله از ۸ اکسید مختلف و ۳ بتن با ترکیبات متفاوت برای ساخت حفاظهای بتنی مختلف استفاده شده که ضریب تضعیف این حفاظها، برای دو انرژی ۲۹۲ و ۱۵۲۰ کیلوالکترونولت محاسبه گردیده است. نتایج به ست آمده نشان دهنده این موضوع هستند که ترکیب اکسیدتالیم با هر سه نوع بتن در مقایسه با سایر اکسیدها به دلیل دارا بودن بالاترین چگالی بیشترین ضریب تضعیف را در برابر تابشهای فوتونی از خود نشان می دهد. در بین بتن ها نیز، بتن MO به دلیل داشتن بالاترین چگالی در بین سایر بتنها بالاترین ضریب تضعیف را از خود نشان می دهد که دلیل آن می تواند، درصد بالای آهن در ترکیبات آن باشد. در نتیجه بالاترین ضریب تضعیف به دست آمده در این پژوهش مربوط به حفاظ بینی جدید حاصل از ترکیب بتن Mo و اکسیدتالیم است. از نتایج این پژوهش می و می زان رفسی می از می می می می می می در ترکیبات آن باشد. در نتیجه بالاترین ضریب تضعیف به دست آمده در این پژوهش مربوط به حفاظ بینی جدید حاصل از ترکیب بتن Mo و اکسیدتالیم است. از نتایج این پژوهش می توان ضریب تضعیف به دست آمده در این پژوهش مربوط به حفاظ بینی جدید حاصل از ترکیب بتن Mo و اکسیدتالیم است. از نتایج این پژوهش می توان در چگونگی ساخت حفاظهای مختلف و میزان اختلاط مواد تشکیل دهنده آن استفاده نمود.

کلیدواژگان: ضریب تضعیف، تابش،های فوتونی، کد MCNPX، حفاظهای هستهای، ترکیبات بتنی.

۱. مقدمه

امروزه، نقش اشعه در زندگی روزمره انسانها غیر قابل انکار است. علاوهبر انسانها، حیوانات نیز بهدلیل افزایش سطح استفاده از تکنولوژیهای مدرن در زندگی بشر و پیشرفتهای روزافزون بشری، در معرض تابشهای فراوانی در محیط زندگی شان قرار می گیرند. بنابراین، هدف اصلی از محافظت در برابر اشعه، حفاظت از تمامی موجودات زنده است [1]. براساس

اصل ALARA میزان پرتوگیری را میتوان با سه عامل زمان، فاصله و حفاظ گذاری به حداقل رساند. زمان و مسافت پارامترهای قابل تغییر توسط فرد و حفاظ گذاری پارامتر از پیش تعیین شده در هنگام قرار گرفتن درمعرض تابش میباشد. بدین منظور، حفاظ گذاری و تعبیه حفاظ برای کاهش آسیبهای ناشی از اشعهها، بسیار ضروری است. خواص حفاظتی مناسب بتن در

برابر پرتوها باعث شده است که این ماده، به طور وسیعی برای حفاظ گذاری در نیروگاههای هستهای، شتاب دهندههای ذرات، راکتورهای تحقیقاتی، سلولهای داغ آزمایشگاهی و امکانات پزشکی در نظر گرفته شود. بتن، علاوه بر دارا بودن خواص حفاظتی مناسب، یک ماده نسبتاً ارزان قیمت به حساب میآید که به راحتی می توان مواد تشکیل دهنده آن را تهیه و کنترل نمود و به شکلهای پیچیده تبدیل کرد. بتن، مخلوطی از عناصر سبک، مانند هیدروژن و عناصر سنگین، مانند آهن است. از این رو، دارای خواص هستهای خوبی برای تضعیف فوتونها و نوترونها میباشد. لذا می توان گفت ویژگیهای محافظتی بتن، می تواند با طیف وسیعی از کاربردهای گوناگون، سازگاری برقرار کند [1–۳].

هنگامی که بتن به عنوان یک حفاظ تابشی مورد استفاده قرار می گیرد، باید مواد تشکیل دهنده آن به گونه ای باشند که بتوانند هر دو تابش گاما و نوترون را تضعیف نمایند. در بتن، برای انرژی اشعه گاما در محدوده یک تا ده مگا الکترون ولت، میرایی تقریباً به طور کامل، ناشی از جذب و پراکندگی کامپتون است. در انرژی بیش از ۱۰ مگا الکترون ولت، روند تولید جفت اهمیت بیش تری پیدا می کند. برای ضخامت مشابه فولاد و بتن، پر توهای گاما تقریباً متناسب با تراکم مواد ضعیف می شوند [1].

امتیاز قابل توجه و چشمگیر بتن به عنوان یک حفاظ، استفاده از انواع مختلف سنگدانه ها در ترکیبات آن و تغییر در مواد تشکیل دهنده آن میباشد که منجر به تغییر خصوصیات حفاظتی بتن میشود. علاوه بر این، چون انتخاب ماده محافظ تابش، بر اساس نوع تابش و انرژی تابش، صورت میگیرد و در واقع اصطلاح محافظت در برابر تشعشع، نتیجه تعامل تابش با ماده اصطلاح محافظت در برابر تشعشع دنیجه تعامل تابش با ماده است، مقدار کنش متقابل به شدت به ویژگیهای اتمی از جمله تعداد و چگالی ماده محافظ بستگی دارد. بنابراین، محافظت در برابر اشعه با استفاده از بتن که انواع مختلف ترکیبات، و مواد را

دارد و تغییر آنها دارای انعطاف میباشد، میتواند خصوصیات محافظت در برابر اشعه را از منابع فراهم کند [۲-٥]. برای رسیدن به میزان مناسبی از تضعیف تشعشع، انتخاب مواد و افزودنیهای مناسب در ترکیبات بتن، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است [۷].

تاکنون، مطالعات بسیاری بر روی ضریب تضعیف انواع بتن ها و تأثیر افزودن مواد مختلف، بر مقدار ضریب تضعیف بتن انجام شده است که از جمله آن ها، می توان به پژوهش تکین و همکارانش (۲۰۱۷) اشاره کرد. در این پژوهش، ضریب تضعیف بتن معمولی با درصدهای مختلف اکسید سرب و تری اکسید تنگستن به دست آمده است [۸].

در این پژوهش، قصد داریم با استفاده از کد MCNPX، اکسیدهای مختلف را تحت عنوان مواد افزودنی به بتنهای مختلف اضافه کنیم و ضریب تضعیف بتنهای جدید را بهدست آوریم.

۲. روش انجام پژوهش

ضریب تضعیف، یکی از مهم ترین پارامترها برای توصیف نفوذ و انتشار پرتو در ماده است. ضرایب تضعیف مواد، با توجه به قانون Lambert-Beer که به صورت معادله ۱ نشان داده شده است، تعیین می شوند:

 $I = I.e^{-\mu x} \tag{(1)}$

در این رابطه، شدت پرتو عبوری I، شدت پرتو فرودی .I و ضریب تضعیف خطی µ است که به ضخامت ماده جاذب (x) و جنس آن و همچنین انرژی فوتونهای فرودی بستگی دارد [۹،۸].

برای شبیهسازی اهداف، طراحی حفاظ و فعل و انفعالات تابش با ماده می توان از بسته های محاسباتی با روش مونت کارلو مانند MARS ،MCNP ،GEANT4 ،FLUKA یا PHITS استفاده نمود [۱۰].

در این پژوهش، برای محاسبه ضریب تضعیف ماده حفاظ، از کد محاسباتی MCNPX [۱۱] که یک کد مونت کارلو ترابرد تابش است و برای ردیابی انواع ذرات در طیف وسیعی از انرژی طراحی شده، استفاده شده است.

در استفاده از این کد باید سه بخش سلولها، سطوح و دادهها برای شبیه سازی تعریف شوند. هندسه آزمایش که بر اساس سلولها و سطوح تعریف میشود، به صورت یک استوانه، پر از هوای خشک میباشد که درون آن، یک چشمه دیسکی تک انرژی در مقابل پنج لایه از بتن که هر یک ۱۰ سانتی متر ضخامت دارند، قرار گرفته است. نمای دو و سه بعدی هندسه آزمایش، که توسط نرم افزار VISUAL EDITOR MCNPX آزمایش، شده است، در شکل ۱ قابل مشاهده است.

شکل (۱): تصاویر هندسه آزمایش نگاشته شده توسط MCNPX (۱): تصاویر هندسه آزمایش نگاشته شده توسط VISUAL EDITOR

سپس در بخش داده که جزئیات مواد، چشمه و آزمایش تعریف می شوند، انواع بتن های مورد استفاده و چشمه دیسکی با انرژی ثابت تعریف شدهاند. علاوه بر این فوتون های تولیدی از چشمه مورد نظر با استفاده از دستور PHYS تعریف و کنترل شدهاند. ابتدا سه نوع بتن مختلف، بر اساس مواد تشکیل دهنده آن ها به همراه مواد تشکیل دهنده هوای خشک درون محفظه که در جدول ۱ آورده شدهاند، شبیه سازی گردیدند.

جدول (۱): چگالی و درصد جرمی مواد تشکیل دهنده بتن ها به همراه

هوای خشک درون محفظه [۱۲].				
هوای خشک	Мо	آهن-ليمونت	بتن معمولي	
•/••١٢٠٥	0/0	٤/٤	۲/۳	چگالی (gr/cm ^r)
-	•/••0	•/•••0	•/• **1	Н
•/•145	-	-	•/•• 4585	С
V0/0Y7A	-	-	-	Ν
24/1221	•/•٦	•/17441•	•/07298•	0
-	-	-	•/•107•٨	Na
-	•/•٣٧	•/••1999	•/••١٢٦٦	Mg
-	-	•/••£99٨	•/•1990٣	Al
-	-	•/•14994	•/*•٤٦٢٧	Si
-	-	•/••1	-	S
-	•/•1٣	-	-	Cl
1/7477	-	-	-	Ar
-	-	-	•/•1••£0	К
-	-	•/•٦•٩٧•	•/•£7901	Ca
-	•/••£	•/•10997	-	Mn
-	•/٨٨١	•/٧٢•٦٤•	•/••٦٤٣٥	Fe

ضریب تضعیف هر یک از این بتنها، با توجه به این موضوع که نوع و انرژی ذره فرودی، چگالی و ضخامت هر لایه دارای مقداری ثابت است، تقریباً برای تمامی لایه ها باید یکسان باشد، بنابراین از مجموع ضرایب تضعیف پنج لایه بتن برای انرژی های بنابراین از مجموع ضرایب تضعیف پنج لایه بتن برای انرژی های مقدادی ایت این از محموع ضرایب تضعیف پنج ای تمامی لایه این با تو مای میانگین گیری شده و نتایج آنها در جدول ۲ قابل مشاهده است.

جدول (۲): ضرایب تضعیف بتن های مورد استفاده برحسب انرژی

چشمه.				
ضريب تضعيف براى	ضريب تضعيف براى انرژى	1 . 1		
انرژی ۱٤٦۰ keV	זא keV	أتواع بتن		
•/١٣٢	•/١٦٤	بتن معمولى		
•/*\\	•/₹٨٨	آهن-ليمونت		
•/*٦٤	•/*٩٧	Мо		

در ادامه، درصد ترکیب اکسیدها با بتنها برای بهدست آوردن مخلوطهای مورد نظر به صورت ۵۰–۵۰ قرار داده شد که برای بهدست آوردن چگالی این مخلوطها از معادله ۲ استفاده شده است.

$$\rho = \frac{v_{1}\rho_{1} + v_{r}\rho_{r}}{v_{1} + v_{r}}$$
^(Y)

در این معادله، $\rho_{0} e_{7} \rho_{1}$ به ترتیب چگالی بتن و چگالی اکسید مورد نظر میباشند که واحد آنها g/cm^{7} بوده و $v_{1} e_{7} p_{7}$ به ترتیب حجم بتن و حجم اکسید، در یک گرم از این مخلوط میباشند که واحد آنها cm^{7} است. چگالی مخلوطهای بهدست آمده را می توان در جدول ۳ مشاهده نمود.

جدول (۳): چگالی بتن های به دست آمده از ترکیب بتن های مختلف با

اکسیدهای متفاوت برحسب (g/cm^۳).

بتن Mo با ٥٠ درصد اکسید	بتن آهن-ليمونيت با ٥٠ درصد اکسيد	بتن معمولی با ۵۰ درصد اکسید	اكسيد
ho=٥/٣٦.	$\rho = \epsilon / \text{Alg}$	$\rho=\textbf{Y}/\textbf{V1}\boldsymbol{\cdot}$	$Cr_{r}O_{r}$ $ ho = o/rr$
$\rho=\text{O/Elo}$	$\rho=\epsilon/\text{list}$	ρ = ۳/۸٦٥	$MnO \\ \rho = \mathfrak{o}/\mathfrak{tr}$
ho= ٥/٥٩٠	$\rho={\rm o}/{\rm \cdot}{\rm i}{\rm \cdot}$	ho=۳/۹۹۰	$ZrO_{\tau} \label{eq:rotation} \rho = \text{O/IA}$
$\rho = \sqrt{2}$	$\rho = 0/\mathbf{VV}\mathbf{\cdot}$	$\rho = \epsilon/v \mathbf{Y} \boldsymbol{\cdot}$	$Ag_{r}O$ $\rho = V/1\epsilon$
$\rho = \sqrt{rr}$	$\rho = 0/\mathbf{V}\mathbf{A}\mathbf{\cdot}$	$\rho = \epsilon/v \mathbf{\tilde{v}}$	WO_r $\rho = V/17$
$\rho = \mathbf{v}/\mathbf{v}\cdots$	$\rho={\bf k}/{\bf k}\circ{\bf k}$	$\rho = 0/1\cdot \mathbf{\cdot}$	$Bi_{\tau}O_{\tau}$ $\rho = \Lambda/4 \cdot$
$\rho = v/\text{olo}$	ρ = ٦/٩٦٥	$\rho = o/41o$	PbO $\rho = 4/0^{\circ}$
$\rho=v/\text{Aeo}$	$\rho=v/\texttt{Y40}$	$\rho=\texttt{I/Yso}$	$Tl_{r}O_{r}$ $\rho = 1 \cdot / 14$

در آخرین گام پس از شبیهسازی بتنهای جدید، با استفاده از قانون Lambert-Beer ضریب تضعیف این بتنها برای هر یک از انرژیهای چشمه محاسبه گردید که می توان این ضرایب تضعیف را در جدول ٤ مشاهده نمود.

سپس با استفاده از نرمافزار ORIGIN[۱۵] نمودارهای شار عبوری برحسب ضخامت برای هر یک از این ترکیبهای جدید، برای یک نوع بتن بهصورت جداگانه برای انرژیهای ۲۹۲ در شکلهای ۲، ۳ و ٤ و ۱۵۲۰ در شکلهای ۵، ۲ و ۷ رسم شدند که میتوان بهترتیب این نمودارها را مشاهده نمود.

ید برحسب انرژی چشمه.	معیف ترکیبات بتنی جد	ندول (٤): ضرايب تض
ضريب تضعيف براي	ضريب تضعيف براي	انرژی چشمه

ضريب تضعيف براي	ضريب تضعيف براي	انرژی چشمه
انرژی ۱٤٦۰ keV	انرژی ۲۲۲ keV	انواع بتن
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{\cdot}}{$	$\mu={{\color{black}{\cdot}}}/{{\tt Yoq}}$	$Ordinary - Cr_{\tau}O_{\tau}$
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{140}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{{\color{black}{T}}}{{\color{black}{V}}}$	Ordinary – MnO
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{'}}{\boldsymbol{\cdot}}{\boldsymbol{\circ}}$	$\mu={{\scriptstyle \bullet}}/{{\rm YVA}}$	$\mathbf{Ordinary} - \mathbf{ZrO}_{\gamma}$
$\mu={{\color{black}{\bullet}}}{\scriptstyle\scriptstyle$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{\tt TET}$	Ordinary – Ag ₂ O
$\mu={{\color{black}{\bullet}}}{\scriptstyle{/}}{{\tt Y}}{\scriptstyle{{\tt E}}{\tt Y}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}{}_{\prime}{\tt Mon}$	$\mathbf{Ordinary} - \mathbf{WO}_r$
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{r}}{\boldsymbol{\cdot}}{\boldsymbol{r}}$	$\mu={\text{-/2ag}}$	$Ordinary-Bi_{\gamma}O_{\gamma}$
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{r}}{\boldsymbol{r}}{\boldsymbol{v}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{{\color{black}{\circ}}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}}{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{{\colorblack}{\circ}}{{$	Ordinary – PbO
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{r}}{\boldsymbol{r}}{\boldsymbol{\cdot}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\color{blac}}{{\scriptstyle}}{{\color{blac}}{{\scriptstyle}}{{}}{{\scriptstyle}}{{\scriptstyle}}{{\scriptstyle}}{{}}{{\scriptstyle}}{{}}{{\scriptstyle}}{{}}{$	Ordinary – $Tl_{\gamma}O_{\gamma}$
$\mu = \cdot/$ ۲۳٥	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{{\color{black}{r}}}{{\color{black}{r}}}{{\color{black}{s}}}$	Iron Limonite – Cr _v O _v
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{\imath}}{\boldsymbol{\imath}}{\boldsymbol{\imath}}$	$\mu = {\boldsymbol{\cdot}} / {\boldsymbol{\tau}} {\boldsymbol{\tau}} {\boldsymbol{\cdot}}$	Iron Limonite – MnO
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{Y}}{\boldsymbol{\boldsymbol{E}}}{\boldsymbol{Y}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{{\color{black}{r}}}{{\color{black}{r}}}{{\color{black}{\bullet}}}{{\color{black}{\bullet}}{{\color{black}{\bullet}}}{{\color{black}{\bullet}}{{\colorblack}{{\colorblack}{\bullet}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}{h}}{{\color{black}$	Iron Limonite – ZrO _Y
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{YY0}}$	$\mu= {\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{\epsilon}}{\boldsymbol{1}}{\boldsymbol{o}}$	Iron Limonite – Ag _y O
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{YYY}}$	$\mu= {\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{\epsilon}}{\boldsymbol{\tau}}{\boldsymbol{\cdot}}$	Iron Limonite – WO _r
$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{{\color{black}{r}}}{{\color{black}{\epsilon}}}{{\color{black}{r}}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{\circ}}{{\scriptstyle}}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{\circ}$	Iron Limonite – Bi _r O _r
μ = •/٣٦•	$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{\circ}}{\boldsymbol{\cdot}}{\boldsymbol{\cdot}}$	Iron Limonite – PbO
$\mu={\boldsymbol{\cdot}}/{\boldsymbol{YYY}}$	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}/{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{{\color{black}{\circ}}}{{\color{black}{{\color{black}{\circ}}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{b}{{\color{black}{{\color{black}{{\color{b}{{\colorblack}{{\color{b}{{\colorblack}{{\color{b}{{\colorblack}{{\color{b}{{\color{b}{{b}}}{{\color{b}{{\colorblack}{{\color{b}}{{\color{b}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}}$	Iron Limonite – Tl _y O ₃
$μ = \cdot/$ ۲٦·	$\mu={{\color{black}{\bullet}}}{}_{\prime}{\tt Tot}$	$\mathbf{Mo} - \mathbf{Cr}_{\tau}\mathbf{O}_{\tau}$
μ = •/۲٦٣	$\mu = { ullet }$ /۳٥٥	Mo – MnO
μ = •/Υ٦٩	$\mu={{\color{black} \bullet}}/{{\color{black} {\tt TAE}}}$	$Mo - ZrO_{\gamma}$
$\mu = \boldsymbol{\cdot} / \boldsymbol{\tau} \boldsymbol{\cdot} \boldsymbol{\tau}$	$\mu = \cdot / \epsilon \epsilon Y$	$Mo - Ag_{\tau}O$
$\mu = \cdot / min$	μ = •/٤٦•	$Mo - WO_{\tau}$
μ = •/٣٦٩ μ = •/ * 4•	μ = •/٥٩٧ μ = •/٦٣٧	$M_0 - Bi_{\gamma}O_{\gamma}$
$\mu = \frac{1}{2} \sqrt{2} \sqrt{2}$	$\mu = \cdot / \Im \Upsilon$	MO - PDO
	•	110 - 117Or

شکل (۲): شار عبوری برحسب ضخامت برای بتنهای معمولی جدید ترکیب شده با اکسیدهای مختلف برای انرژی ۲۹۲ keV.

شکل (۳): شار عبوری برحسب ضخامت برای بتنهای آهن-لیمونیت جدید ترکیب شده با اکسیدهای مختلف برای انرژی ۲۹۲ keV.

شکل (٤): شار عبوری برحسب ضخامت برای بتنهای Mo جدید ترکیب شده با اکسیدهای مختلف برای انرژی ۲۹۲ keV.

شکل (۵): شار عبوری برحسب ضخامت برای بتنهای معمولی جدید ترکیب شده با اکسیدهای مختلف برای انرژی ۱٤٦۰ keV.

شکل (٦): شار عبوری برحسب ضخامت برای بتنهای آهن-لیمونیت جدید ترکیب شده با اکسیدهای مختلف برای انرژی ۱٤٦٠ keV.

شکل (۷): شار عبوری برحسب ضخامت برای بتنهای Mo جدید ترکیب شده با اکسیدهای مختلف برای انرژی ۱۵۲۰ keV.

۳. نتیجهگیری

با توجه به نتایج بهدست آمده، افزایش انرژی چشمه سبب کاهش ضریب تضعیف می شود. در بین اکسیدها نیز، اکسید تالیم بهترین روند تضعیف و بزرگترین ضریب تضعیف را سبب می شود که دلیل آن، می تواند بالا بودن چگالی آن نسبت به سایر مواد باشد. در واقع با افزایش چگالی اکسیدها و بتنها، ضریب تضعیف افزایش و با افزایش ضخامت، شار عبوری به صورت نمایی کاهش پیدا می کند.

از نتایج بهدست آمده بهخوبی می توان برای انتخاب بتن مورد نظر تصمیم گرفت. در بین بتنها، بتن Mo بهدلیل فراوانی آهن در ترکیباتش، چگالی بالاتری دارد که ترکیب آن با اکسیدهای

٤. مراجع

mass attenuation coefficients by using MCNPX code. Dig. J. Nanomater Biostruct. 12 (3) (2017) 861-867.

- G. Lakshminarayana, S. O. Baki, A. Lira, M. I. Sayyed, I. V. Kityk, M. K. Halimah, M. A. Mahdi. X-ray photoelectron spectroscopy (XPS) and radiation shielding parameters investigations for zinc molybdenum borotellurite glasses containing different network modifiers. *J. Mat. Sci.* 52 (12) (2017) 7394-7414.
- A. Ferrari, P. Sala, A. Fassò, J. Ranft. Fluka: a multiparticle transport code. Tech. Rep. CERN-2005-10, INFN/TC-05/11, SLAC-R-773, 2005.
- 11. D. B. Pelowitz. MCNPXTM user's manual. Los Alamos National Laboratory, Los Alamos, 2005.
- L. L. Carter, R. A. Schwarz. MCNP Visual Editor Computer Code Manual. No. WHC-SD-GN-SWD-30005. Westinghouse Hanford Co., Richland, WA (United States), 1995.
- R. J. McConn, J. G. Christopher, T. Richard, R. A. Pagh. Rucker, and Robert Williams III. Compendium of material composition data for radiation transport modeling. No. PNNL-15870 Rev. 1. Pacific Northwest National Lab.(PNNL), Richland, WA (United States), 2011.
- 14. Origin (Pro). Version 2019b. OriginLab Corporation, Northampton, MA, USA.

سرب و تالیم، می تواند ترکیات بتنی مناسب تری برای محافظت در برابر تابش های فوتونی در اختیار ما قرار دهد. در مورد صرفه اقتصادی این بتن های جدید نیز می توان چنین نتیجه گیری نمود که به دلیل بالا بودن ضریب تضعیف آن ها نسبت به سایر بتن ها، به ضخامت کم تری از آن ها برای تضعیف مقدار معینی از تابش نیاز است که کاهش این ضخامت می تواند باعث کاهش حجم اشغالی توسط بتن و نیز کاهش مدت زمان ساخت این بتن ها شود. هم چنین به دلیل بالا بودن ضریب تضعیف، زمان بیشتری نیاز است تا تابش های فوتونی بتوانند ساختار بتن را تخریب کنند که در نتیجه مدت زمان تعویض این بتن ها بیش تر خواهد شد.

- M. F. Kaplan. Concrete Radiation Shielding:Nuclear Physics, Concrete Properties, Design and Construction. John Wiley & Sons, New York, 1989.
- K. Singh, S. Singh, A. S. Dhaliwal, G. Singh. Gamma radiation shielding analysis of lead-flyash concretes. *Appl. Radiat. Isot.* 95 (2015) 174-179.
- D. A. Schauer. NCRP Releases Report No. 151, Structural Shielding Design and Evaluation for Megavoltage X-and Gamma-Ray Radiotherapy Facilities.
- L. E. Copeland, D. L. Kantro, G. Verbeck. Chemistry of hydration of portland cement. Fourth International Symposium of the Chemistry of Cement, U.S. National Bureau of Standards, Washington, DC 1 (1960) 429- 431.
- S. Kilincarslan, I. Akkurt, C. Basyigit. The effect of barite rate on some physical and mechanical properties of concrete. *Mater. Sci. Eng.* A424 (1–2) (2006) 83–86.
- H. O. Tekin, V. P. Singh, T. Manici. Effects of micro-sized and nano-sized WO3 on mass attenuation coefficients of concrete by using MCNPX code. *Appl. Radiat. Isot.* 121 (2017) 122-125.
- M. Medhat. An investigation of some properties of heavy weight concrete mixes in Egypt, HPRC J., 1990.
- 8. H. O. Tekin, M. I. Sayyed, E. E. Altunsoy, T. Manici. Shielding properties and effects of WO3 and PbO on